

Numărul 5. Oradea-mare 4/17 februarie 1901. Anul XXXVII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Sub valuri.

Mai știe bunul Dumnezeu cum s'au potrivit. Vre-o doi ani au fost secetoși, se uscau bucatele pe paiu. Unde eră pământul negru și gras, se ardea, nu altfel semănăturile și iarba eră mică, uscată ca fișca, fără nici o blagă. Ici coala, pe locuri mai apătoase, mai mocirloase, se mai făcea păpușoiul mic și sfrigit și mai aveau și vitele pășune mai de dai Doamne.

A venit celalalt an, an ploios, fără călduri. Semănăturile inotau în apă și creșceau lungi și fără blagă ca cucutele. Grânele nu dădeau decât spice seci; păpușoiul nu legă, se făcea tăciunos; iarba nu o puteau oamenii cosi din apă și nu o puteau usca, se putredia vedând cu ochii...

Așa veniau încercările lui Dumnezeu din an în an. Cu ani slabi, cu lipsă de belșug punea Dumnezeu la probă credința și virtutea oamenilor. Omul sărac îi jertja cea dintâi, la toate neajunsurile lumii. Pe el se răsună, cu toate că asudă bietul om, de dimineața până seara, să-și câștige cu munca goală a mânilor, pâinea de toate zilele, adeseori amarită prin multele necasuri.

De multe ori ar lucra bietul om, dar nu are ce, și stă și așteaptă mila Celui de sus. Așa așteaptă acum și Luca sormanul. Bucatele, după trei ani neroditori, erau scumpe.

Plata lucrătorilor mică. Oamenii necăjiți — lucrători erau destui. Neputându-se înse lucra pământul, nu erau căutați lucrătorii și dacă li se da prilej, erau nevoiți să meargă mai pe nimic. Erau zile grele, pe capul omului lipit pământului de sărăcie...

Eră toamnă târzie. Plouase zile și nopți de-a rândul. Părea că scourile cerului s'au pornit, spre totală deșertare. Vremea se răcise de tot. De pe acum deja, se începea pentru bietul Luca, greul vieții, — miseria, care de alte ori, în alți ani, venia mai spre primăvară, când li se gătă tot ce adunaseră peste vară și toamnă.

De zile nu mai știe să-și dea bine seama, cu ce trăiau cei cinci copilași ce-i avea și nevasta, bolnavicioasă și amarită cum eră săraca. De muncă, — vre-un isvor de câștig, pe seama bietului Luca, nu putea fi nici vorbă, — în o așa prepăstie de vreme.

Umblase omul și și Ion, copilul cel mai mare, de cinci-spre-zece ani, umblaseră zile întregi, dar nicăiri nimic. Părea că a secat tot, afară de bogăția prea de tot mare a ploaiei, cu care încercă Dumnezeu pământul. — La cerșit nu puteau merge. Cine îi da ceva la un om tare și mare, — într'o lume atât de scumpă? Oamenii i-ar fi îndrumat cu vorbe aspre și necruțătoare: „să-și caute lucru, să muncească!“ De afla lucru, nimeni nu mai întrebă....

La cerșit nu puteau merge. Cine îi da ceva la un om tare și mare, — într'o lume atât de scumpă? Oamenii i-ar fi îndrumat cu vorbe aspre și necruțătoare: „să-și caute lucru, să muncească!“ De afla lucru, nimeni nu mai întrebă....

Vincentiu Babeș

5

În așa împregiurări triste, îl aflăm pe Luca, cu fața transfigurată de griji și gânduri, cu sprâncenele adunate, cu priviri pierdute, sgârmăind mehanic, cu un betigaș, în tăciunii plini de umezeală, cari fișia în vatră. Avea sermanul „groază de ziua de azi și frică de ziua de mâne“.

Irina — nevasta lui Luca — cu fața bugedă de boală și brăzdată de suferințe, ședea pe dunga patului, cu băiatul cel mai mic la sin și plângea și se văeră ca de moarte. I se frângea inima, privind la băieții, cari neșciutori încă de greutate și grijile lumii, alergați prin casă călare pe betigașe, — băieții ei, să moară azi mâne de foame. Să-i audă rugându-se de pâne și să nu aibă o fărîmătură în toată casa.

Ion eșise, să vadă doar va află el undeva, vre-un picur de milă, din bunătatea lui Dumnezeu.

— Mamă, mamă, — zise Ion intrând și abia putend răsufă de fuga ce o făcuse până acasă — nu mai plânge, nu te mai văieră. Avem câștig. Rîul vine mare de tot, a năpădit tot șesul, până la drumul țerii și a rupt iazul cel din sus, care desparte rîul cel mare de gârla, pe care slobod lemnele. Toate lemnele ce erau oprite în gârla și încărcate stângeni în magazin, le mână în jos. Se uită lumea a minune. Mulți s'au apucat să prindă lemne cu cârlie. — Tată, să mergem și noi. Mâne ne plătesc la magazin, de toată blana doi bani. Căpătăm bani și sîntem ajutorăți până ca una alta. — Mai târziu, după ce se vor adună apele, ne va ajuta Dumnezeu, să căpătăm de lucru.

Până ce Luca și Ion au câștigat niște cârlige mari, Irina ș-a așezat băiatul cel mic în leagăn, pe ceialalți i-a împăcat cu câte-o coage de mălăiu — și au plecat toți trei, — la Sodoma după câștig. —

Luca și Ion în apă până în brâu, se luptau cu valurile năvălitoare, cari aduceau lemnele și prindându-le cu cârligele, le trăgeau la margine. Irina luă blană după blană și le așeză în grămadă. —

Grămada creșcea mereu și norii îngrijirei din fața bieților oameni, dispăreau încet cu încetul.

— Vin trunchii, vin trunchii, — se aușiau la o vreme strigătele oamenilor.

Deodată cu strigătele, creșcea și lăcomia.

Nimeni nu se mai bătea după blane, ci după trunchi — pentru cari căpătau la magazin zece bani — Luca și Ion munciau din răpateri, alătura de moarte, să tragă trunchi la țerm.

— Uite tată trunchiul acela, vine chiar spre mine, acela e al meu, — zice vesel Ion și se repeși cu cârligul să-l apuce.

În momentul, când Ion apucă trunchiul, un val mare îl isbi de el, îl luă de pe picioare și cădù între valuri. Cu desperată luptă reuși să cuprindă trunchiul cu brațele, — și începù să strige după ajutor.

Vedându-și Luca băiatul în primejdie, se repeși să-l scape. — Irina frământându-și mâinile strigă cât îi luă gura —

Valurile veniau tot mai furioase, isbind ca jucării trunchii unii peste alții.

Luptându-se Luca să ajungă la Ion, pe care

vertejul valurilor îl duceau în jos, ajunse la o ciocnire a valurilor, cari făcându-i morment, au trecut peste el, ducend în drumul lor puhoale de lemne.

Strigătele lui Ion se aușiau tot mai slabe, tot mai desperate. De nicăiri nu i se putea da nici un ajutor.

Irina smulgându-și perul a țipat odată din răpateri, și a cădù jos fără simțiri. —

Și valurile inverșunate de pedecile și povara ce o aveau în cărcă, își continuau calea neîntreruptă, cu vuetul lor crud și furios. — Puhoalele de lemne se rostogoliau înainte, mănate de furia neînfricoșată a potopului de apă.

MARGARETA MOLDOVAN.

După viscol.

*Cu clipirea dimineței printre genele ei sure,
Vântul, dup' atâta viscol, par' că vrea să se îndure,
Mai dămol își face cale printre pomii osteniți,
De frunzișul lor din urmă pe deplin despodobiți.*

*Fulgii albi, mai mari acuma, cad în linie mai
dreaptă*

*Și aștern cîmpia 'ntinsă cu măsură înțeleaptă,
Astfel, grânele-amorțite peste tot s'or inveli,
Își vor face cuib de țarnă și ferite vor dormi.*

Satu 'ntreg, cîmpia 'ntreagă sînt cu altă 'nfățișare:

*Viforul a pus pe case noui acoperișuri, care
În albeața lor lucioasă au alt chip deosebit; —
Streșini largi și turnulețe tuturor le-a dăruit.*

*Casa proprietărească par' c'ar fi curat cetate
Întărită, ca pe vremuri, și cu turnuri lungi cres-
tate,*

*Cu zid nalt, cu meterezuri de-un fantastic meș-
teșug,
Și cu șanțuri ce-adîncimea și-o ascund cu vicle-
șug.*

*Cîmpul, neted mai nainte, azi își vede fața plină,
Ca o mare, de talazuri, — calea vale, icl colină
Până 'n depărtarea unde un roșatec răsărit
Se acopere de neguri dup' o clipă de privit.*

*Cumpenele de fântână, par bolnave, oblojite
Și uitate în pustiul ăstor țarinii troenite;
Câte-un geamet scoate numai ctutura 'nghiețată
când
În adîncul ochii de-apă se fereșce tremurând.*

*Din pădurea 'n care lupii urlă-a foame cu 'n-
dărjire,
Stol de cioare se ridică, negru nor în filfîire,*

*Ce plutește peste albul în tăcere 'ncremenit :
Inse unde să s'așeze când e totu 'nvêluit ?*

*Și se 'ntreabă 'n graiă de jale, flecare sburătoare,
Unde-î câmpul pân'acuma cu menire hrănitoare ?
Lacome și-afundă clocul în omătul afănat ;
Inse pătura e groasă, și, țipând, spre codru bat.*

*Dar copiii, după masa ce le dede mămăligă,
Săturați, cu dor de joacă, se ivesc voioși, se strigă ;
Se împart în doue taberi, vrăjmășie prefăcând,
Și cu albe g' goloașe se, improașcă, haz făcând.*

*Subt ăst cer ca de leșie, care cerne 'n sită rară,
Pe întinderea pustie, mare cât o 'ntreagă țară,
În sunt viața, veselia, — raze, risul tuturor :
Abbi de-omăt și roși de trântă, lumea toată pare-a
lor ..*

N. RADULESCU-NIGER

Zece ani de mișcare literară în Transilvania.

1890—1900

— Material critic. —

(Urmare.)

altă scriitoare, resărită tot pe urmele lui Coșbuc, este dsoara *Maria Cioban*. Înzestrată cu mai puțin temperament artistic și punând mai puțină muncă în îngrijirea formei decât M. Cunțanu, dsoara Cioban are în schimb alte calități, înainte de toate calitatea de-a cunoaște bine țărănimea din Munți, din a cărei lume de simțire își scoate subiectele poeziei sale. Asupra dsoarei Cioban se cunoaște și mai pregnant efectul școalei lui Coșbuc, care tinde a scoate pe poet din cercul îngust al subiectivismului și-l îndeamnă a privi lumea mai real, a descrie mai mult simțemintele și durerile altora decât pe ale sale. Prin darul seii de-a privi și zugrăvi lumea esternă, Maria Cioban a reușit să se ridice peste întreaga ceată de poetaștri de pe la noi la o înălțime mult promițtoare și a serie prin „Familia” și prin foiletoanele ziarelor noastre câteva versuri idilice, cari ne-au atras atențiunea. Negreșit, e un talent la începutul dezvoltării sale și ar fi de derit ca *profesoara* Maria Cioban să nu se preocupe din cale afară de prosă pedagogică și de „serisori cătră eleve”, cari își au și ele rostul lor, dar merg în paguba fragedului talent, ce abia și-a scos capul la lumina soarelui.

Talent incontestabil a dovedit că are și *I. Moța*, entusiastul iubitor al lui Coșbuc, de și a scris numai un număr mic de versuri și nici nu pare a avea de gând să mai scrie Versurile lui Moța au limba, forma și fondul lui Coșbuc, — și constituie un fel de resunet la versurile măestrului. Citez din „Foaia ilustrată” (pe anul 1891) următoarele strofe, dedicate de Moța „*Unei inamorate*”:

I

Ascunsă 'n umbra din ferești,
Tu stai cu boarea de povestii

Și ziua 'ntreagă-o ispitești
Să-ți dee rost :
În sborul seii de n'a 'ntelnit
Dintre feciori cel mai iubit,
Și vesel ori posomorit
Ori cum a fost ?

Eu te-am vădut adesea stând
Năframă albă scuturând
Și plete negre flaturând
În vânt ușor.
Și vântul fața-ți recoria
Și inima îi-se sbătea
Iar gândul tău la el era
Mănal de dor.

II

Când dornică 'n fereastră stai
Și ochii ațintiți îi ai
Departa-n zări, spre resărit,
Gândind acelaș gând iubit, —
Vântul, sburdalnic salt săltând,
Vine vėsduhuri spintecând,
Și 'n fața ta rēcori suflând,
Își face joc în pèrul tău.
Suflând într'ensul tot mereu,
El ti-l implete și-l desplete
Și ti-l resfiră și-l increte
Și dragi îi sunt a tale plete ...

O mai merituosă lucrare poetică a lui Moța este inse „*Bujorel*”, o poveste în versuri, publicată în „Almanacul” societății seminaristilor din Sibiiu (1894, pag. 17—26). În versuri lungi, cari pe ici-colo conțin erori de prosodie, adeseori foarte jignitoare, dar cari dealtfel curg destul de bine ca limbă, autorul povestește dragostea dintre Lila, fata lui Crâncen-Împărat și Bujorel, fiul lui Crai-Chibzuit; arată lupta dintre acești doi domnitori și popoarele lor, pentru ca să se poată realisa căsătoria celor ce se iubese; descrie episozi din domeniul basmelor. Câteva părți, ca: desfășurarea luptei sau zugrăvirea bogăției lui Crai-Bujorel sunt foarte nimerite și pot fi puse în paralelă cu versurile ce-am citat din povestea lui Niță Popovici. Iată un asemenea pasaj:

„De când cerul cer se chiamă și țaria lui țarie,
N'a mai fost pe rotogolul lumii altă 'mpărăție
Cu belșug de minunății ca pământul stăpănit
De Crai-Bujorel. În partea țării din spre Răsărit
Pe largi plaiuri pașce leneș stava lui de tauri grei.
Patruzeci-de-mii de tauri sunt în stavă și sunt ei
Ca ne-altii: lați în șele, scurți în coarne, groși în frunte,
Toată fiara c'o isbire ț-ar elăți din loc un munte.
Iar stăvarii sunt copile nasdrăvane — patru sute,
Dacă n'ai vețut ispită nici-odată, apoi du-te
De vești fetele ce-s puse acolo ca stăvărițe
Și nu cred că-mi spu că-s bune să le faci călugărițe.
Brobodindu-și peptu-n vèluri străveșii și chindisite
Cu mii fluturei de aur și-s cu brațe desvèlitate,
Ele poartă rochiș scurte, roșii foc și floricele
De argint pe poala rochiș lucesc viū ca lanț de stele
Iar când prind să joace horă, în tot cercul zece fete ...

Dac'-ai fi atunci aproape, ș-a-i privi 'n ochii lor mari,
 Ai grăi și tu : vai neică ! Ce mai diavoli de stăvari !
 I-aș cinsti lui Bujorelu viața 'ntreagă, rob in dar,
 Să mă lase-o săptămână, ca să-i fiu și eu stăvar."

Din restul scriitorilor de versuri, la cari găsim încă strofe corecte, câte-o idee poetică, dar fără o direcție pronunțată, amintim pe dulcele *Sân-Petrea-nul* (Z. Bârsan), pe revoluționarul *Ioan Scurtu*, pe fecunda *Elena din Ardeal*, pe plângătorul *V. B. Munteșcu* și în special pe *Aurel Ciato*, care a publicat și un volum. („Poesii“. Sibiu 1897.) Ciato în cele mai multe versuri ale sale e eminescian palid, cântând despre: dragoste cu cer mai mult înorat decât senin, cu sensibilitate nervoasă și cu concluzii exagerate. Acolo unde se emancipează de sub teoriile durerii și se apropie mai mult de Coșbuc, are părți mai bune, ca în strofa aceasta:

„Stă fata tristă pe podmol
 Cu ochii 'nchiși, cu peptul gol,
 Un ingeraș cum nu găsești
 În șapte țări împărătești
 Ba 'n cer de-ai da ocol“ ! . . .

Cu aceste apoi ne-am și epuizat repertoriul de poezii, vrednice de o luare aminte și vom trece la un alt gen de literatură, tot poetică, din acest domeniu.

2. *Curentul național*. Nu înțelegem prin acesta baza generală a poeziei noastre din acest timp, care s'a mai naționalizat prin chiar evoluarea ei de la Eminescu la Coșbuc. Voim să atingem înse un curent, care în ultimul deceniu a pus masele noastre în mișcare, le-a angajat în o luptă națională cum nu mai fusese dela 48 încoace și care a trebuit să aibă înriurire și asupra poeziei.

Deșteptarea la conștiință națională, produsă de organul de publicitate al dluî Slavici și de bărbaii grupați în giurul ideilor ce acest organ reprezintă, a provocat o erupțiune explosivă a sentimentelor, întruniri și manifestări solemne și tumultuoase, ca în timp de revoluție socială. Starea de surescitare își atinsese apogeul. De la mic la mare, poporul eră unanim de însuflețit pentru idealurile sale tradiționale: apărarea limbei și moșiei sale și unanim de inversunat față de nehibzuiții conducători ai rasei maghiare, cari prin mijloace criminale din punct de vedere național românesc, voiau să-și asigure hegemonia. Nici odată și nicăiri conștiința națională în poporul românesc n'a atins gradul de înălțime și de claritate, ce îl ajunsese la noi în jumătatea dintei a deceniului expirat.

Timpuri de aceste de incordare nu prea sânt prielnice literaturii. Singuraticile idei și idealuri nu se pot în deajuns cristalisa în mintea scriitorilor, deoarece la asemenea ocași evenimentele se precipită, produc surprize și contradicții și nu acordă timp și echilibrul necesar, ca să se creeze opere de valoare. Mai ales dacă lipsesc naturi armonice și liniștite sau artiști mari, cari prin o puternică forță de concretizare, să inchege în o operă nemuritoare toate ideile conducătoare, curentul trece fără a lăsa urme adânci în literatură.

În cazul nostru curentul național adevărat că n'a trecut fără nici un răsuneț, dar nici n'a dat vre-o

operă, ca să fi sintetizat întreg fondul etic și național al mișcărilor.

Afirmația aceasta negreșit că e întemeiată numai dacă excepționăm poezia „*Noi vrem pământ*“. Căci poezia aceasta a lui Coșbuc a cădut între noi ca un jăratec într'un deposit de materie explosivă, ca „*Marseilleisa*“ sau ca „*Deșteaptă-te Române*“ în epocile revoluționare. În zilele „memorandiste“ ea eră pe buzele tuturor; la întruniri, la banchete, în școală și până și în biserică, „*Noi vrem pământ*“ eră rostită ca o rugăciune națională cu glas vibrător și-și făcea efectul caracteristic pentru vremile acele de susceptibilitate, — impresionă adânc. Strofă de strofă, cuvânt de cuvânt, eră ca rupte din inima poporului, așa cum simția el atunci... Și cu toate astea nu starea sufletească a Românului *ardelean* i-a servit lui Coșbuc de motiv la poezia aceasta. O spune el însuș și o spune mai precis Gherea. Și de aceea „*Noi vrem pământ*“, ori cât ni s'ar potrivi, și ori cât ne-ar caracteriza modul cum ne-am însuflețit de ea, nu poate fi socotită ca o operă a curentului nostru național. Nu, curentul acesta ș-a găsit expresie în opere mai puțin puternice.

S'a scris un lung șir de versuri naționale, ode de ocazie, imnuri dedicate diferitelor persoane de pe platforma frământărilor noastre. Ca pretutindenî înse, unde un puternic talent original lipsește, el este înlocuit prin fraseologie și e cunoscut, că în timpuri de mișcări sociale frasa de obicei predominază.¹ Va una dintre cele mai caracteristice, și mai reușite voi cită poezia veteranului nostru publicist *Iosif Vulcan*, în care poezilor români le adresează următorul apel:

„Poeti români, cari pân acuma
 De dragoste v'ati încălțit:
 Lăsați, ve rog, de-o parte gluma,
 Căci nu e timp de 'ndrăgostit.

Au nu vedeți ce nori s'adună
 Pe ceruri sus, în gîr de noi;
 Cum fulgeră și cum detună,,
 Cum urlă 'n jos un crunt puhoi?

Și viforul de loc nu curmă,
 Parcă-i turbat pământ și cer :
 Gândeșei că-i ziua cea din urmă,
 Când limbi se sting și neamuri pier.

Se sguđuie 'n țitină pământul
 De-atăta reț îngrămădit,
 În tronu-i Dzeu prea Sfântul
 Întoarce fața Sa, scârbit.

Svirliți, poeți, duioasa liră,
 Suflați, în bucișum trezitor
 Și dați alarmă, care 'nșiră
 Sub steagul muncii un pupor . . .

¹ Veđi : *G. Bocu* : Martirului Dr. V. Lucaciū („Trib.“ 1893. nr. 166.) *Al. Munteanu* : Partidului național (Trib. 1893. nr. 159.) *Idem*, Lui Dr. V. Lucaciū (Trib. 1892, pag. 1061.) *A. Ciato*, Lui Lucaciū (Trib. 1893. nr. 224.) *I. Crucian* : La luptă Români ! (Trib. 1893. nr. 218.) *Vioara Magdu* : Doina lui Rătiu (Dreptatea 1895. nr. 6.) *V. Magdu* : Luptătorilor Români (Drept. 1894, nr. 161.) *Nicu Stejerlu* : Hora Condamnaților. (Trib. 1893. nr. 214.) *Nucleolus* (Dreptatea 1894. nr. 174, 195, 215, 218 etc.) Din România, *P. Dulfu* : Cu florii și cu ramuri verđi ; *Matilda Poni*, Ligei. Etc.

Iarna în pădure.

Dacă înse un veteran cumpătat și liniștit ca dl Vulcan „fulgeră“ și „detună“ și vorbește de „pământul turbat“ care a „eșit din țitini“, ne putem închipui ce-or fi scris toți aceia, pe cari i-am înșirat mai jos și cari aparțin generației mai tinere. Sunt pline de superlative toate versurile lor; ei prind „fulgerul din noui“ și-l aruncă în „vrăjmașul secular“; descriu în acelaș ton ridicat chinul martirilor și se întrebă: „Până când anii blestemului?“—

Toate aceste se pot prea bine esplica și sunt chiar la locul lor, — de și în fața prosei viguroase din corpul ziarului, unde se tratau aceeași obiecte numai cu mai multă logică și calmitate, nu găsim totdeauna folosul lor, — dar au un cusur de căpetenie, acela că conțin foarte puțină poezie, foarte puțină artă și adeseori greșese în contra celor mai elementare regule de gramatică și de metrică.

Pe lângă poezia dlui Vulcan, dintre toți scriitorii naționaliști merită mai multă atenție: *Nucleolus*, ale cărui versuri au cel puțin câteva reflexiuni politice, — deci cel puțin gândire dacă nu poezie, apoi versurile lui *Ascanio* (Scurtu) dedicate memoriei lui Iancu și în sfârșit poezia lui *Moța*, dedicată fetelor române din Sibiiu, acuzate pentru purtarea tricoulului.

Ori cum înse, rămâne fapt istoric, că în acest timp o doină națională a colindat peste întreg pământul românesc, cântată din sat în sat, din bordei în bordei, doina „mierlei din pădure“, ce se tângueșce despre un martir român, ajuns „rob la Unguri“. E o doină veche și frumoasă, scrisă mai de mult de dl *Iosif Vulcan* cu motive populare și dedicată celui dintei Român osândit pentru delict de presă, profesorului regretat Alexandru Roman. Acum ea a fost localisată potrivit cu situația și dedicată părintelui Lucaciū, aceluia care prin înfățișarea sa și prin glasu-i ademenitor își câștigase cea mai impurpurată aureolă dintre fruntașii politici.

„Doina“ de Iosif Vulcan, numită de G. Boeu „Doina lui Lucaciū“, — care astăzi de altfel nu se mai cântă, ci s'a ascuns iarăș prin adâncimile pădurii — și indirect „Noi vrem pământ“ a lui Coșbuc, sunt împreună momentele cele mai importante ale curentului național ce-a trecut în acest deceniu prin poezia noastră. Amândouă aceste poezii ș-au avut rolul lor în timpul frumoaselor mișcări naționale și de aceea ș-au asigurat oarecare importanță istorică.

(Va urmă.)

IL. CHENDI.

Clipe senine . . .

Eă copil, tu fată mare . . .

Uite-mă vin în minte toate

Nebuniile uitate

Pe-a trecutului cărare . . .

— *Prea ne copleșise vrerea,*

Sărutările ferbinți ;

Și țermuitoarei minți

Prea de tot i-am stors puterea . . .

Prea ne-a îmbetat dulceața

Vioriului păcat,

Ca treziți din el odat'

Să nu ne schimbăm viața . . .

Prinși în pacea arginție,

Ne-am dat mâna despărțirii . . .

Pe-când patima iubirii

Ne-am sădit-o 'n prietinie . . .

Tu cuminte, zimbitoare,

Spuți trecutu 'nviforât . . .

— *Eă cu sufletu 'mpăcat . . .*

Uite-ți scriu câte-o scrisoare . . .

Reșinari.

OCTAVIAN.

M e t e o r .

(Urmare.)

VI

L a u r a .

Într'acea cerul se insenină, norii bătuți de vânt se respândiră. Soarele apărî dintre nori revărsând lumină asupra orașului.

Armand alergase confus, cam doue ore. Scopul și-l ajunse, — se liniști puțin. Nu asta eră ținta lui, instinctul îl duse la astă alegere, dorind să uite, — și să liniștească bătăile inimei.

Eșind soarele, — publicul începea de nouă să roiască pe strădi, eră într'ameazi, — funcționarii eșiau din birouri, — ferestrele palatelor se deschideau pe rând, lăsând pe cei ce le locuiau a privi la publicul din stradă.

Armand cu pas mai liniștit își continuă merul. Ca să-și distragă gândirea, se opriă contra obicelului seū, pe la paretu de sticlă a prăvăliilor privind miile de nimicuri espuse acolo spre vedere.

Adeseori fără a cugetă la cele ce priveșce, stea acolo pe pavagiū, cu privirea ațintită asupra vre-unui obiect selipicios, — cu gândul dus pe alte țerimuri.

Apoi și publicul se rări, — eră timpul când toți eraū la masă. Ici colo, oameni grăbiți percurgeau strada, — găimăciți de afaceri, fără a privi în gjur.

Armand se opri de nouă la o prăvălie. — Eră, în parter, — un bazar splendid, cu mii de lucruri mărunte, espuse în mod caprițios într'o încurcală ordonată, îmbătătoare a privirilor.

Edificiul eră unul din cele mai frumoase, formând un colț între cele doue mai principale strădi. Prin ferestile deschise ale etajului prim, acorduri de clavir ajungeau până la urechile lui Armand.

El eră înse prea cufundat în gânduri pentru a da ceva atențiune acestui lucru deloc extraordinar. Dar dintr'odată, el deveni atent; acest cântec lin duos îl mai audise cândva, — fără de a-ș reaminti unde. — Și totuș, la acordurile acele melancolice, de-o durere dulce, de dorință amoroasă, inima i se neliniști.

„Acest cântec. — Ah! acest cântec! Cu timul de o fericită durere, chemător la fericire, — este cântec l-am mai audīt oarecând. — Nu știți, par că în leagăn mi l-ar fi cântat glasul adorator al maicii mele, — or par că din mormânt l-aș audīt cândva.“

Și el ascultă mult, adâncit, cântecul, până ce și simele acorduri resunară, — printr'un murmur liniștit intră în inimă, ea acolo să moară, — și el nu mișcă, nu-și ridică privirea.

Sgomotul începea din nou a crește pe strădi, când el audī șoapte ușoare din fereastra de unde dișe și musica. — Doue femei se iviseră, — una etate, iar alta jună, — cu ochii albaștri și păr riu, cu trăsături fine și nobile. Eră de o frumoasă rară, — cu privirea melancolică, esprimătoare o nesfârșită bunătate.

„Uite mamă, — zise dânsa — tinerul acela de alt stă aici, gânditor, privind vag înainte-și. Inaște de a cântă la clavier tot aici eră. Și privesce-ia, — nu-ți pare cunoscut?“

— „Nici odată nu l-am vedūt până azi, — îi spusese femeia cea mai în etate.

„Nici eu — reluă de noui cuvântul cea mai tineră, — nici eu nu l-am vedūt, așa cred, — căci îmi pare străin. Numai trăsăturile feții, — e ceva în ea care mă face să cred că l-am mai vedūt, l-am cunoscut, — când eram copilă. — Îmi pare că-i chipul ce mi-l creasem despre Făt-Frumos, — din poveștile doicei mele. — Îmi pare că-l văd eu? — Ce palid îi el?!“

Aici Armand își ridică ochii spre etaj și privi câteva secunde la aceste femei, — cari asemenea îl priveau.

Eră, — par că scris ca ziua cea să fie plină de evenimente pentru dânsul, — căci abia privi la noasa blondină, — el deveni palid, începū să tremure, — apoi ridicând brațele spre dânsa vorbi cu ea și nădușit:

„Acest obraz ... Ah! — această femeie ... nu! sunt nebun! și totuș — astă femeie ... Ah! Lanca Mela — strigă el, — și în momentul acela eră să-l amețit pe pavaj, ei un trecător îl prinse de braț, și îl scutură puternic, făcându-l să-și vină în simțuri.“

„Ce-ți este dle? — întrebă străinul.

„Mergem, — mergem — gemū Armand, — eu și reu, sunt nebun! — și plecă șovăind înainte.

Străinul îl sprigină, privindu-l cu milă și cu interes curiozitate. — În câteva minute Armand se simți tare, mulțami binefăcătorului său, — și mai tineră alergă decât merse, de se trânti cu fața în perete, pe patul din odaia sa.

***

Dar să ne întorcem la cele doue femei, pe care le-am părăsit în momentul în care Armand eră rădă, — strigând: Lanca Mela, — Lanca Mela,

Tinera blondină, — la audul acestui nume, deveni un junghiū în inimă, deveni palidă ca moartă, și grabnic de la fereastră, și cădū sdrobită într'un colț.

Mama ei, spăriată sări indata lângă dânsa, și se aruncă în brațele ei, strigând plângend:

„Ce ți-e Lauro, — pentru Dzeu ce ai?“

„Ah! ce a zis — acest tiner? ce a strigat?“

„Cum, ce a strigat? — ce știu eu, scumpă, — nu știu decât de sigur un smintit la creeri.“

„O — nu mamă — gemū Laura — el e întreg. — El a strigat un nume, — nu-i așa? Un nume antic, — nu-i așa? Lanca Mela a strigat el, ai audīt mamă?“

„Da, dragă, — dar ce are ăst nume de a face cu schimbarea ta? — îi zise mamă-sa.

„Ah! — acel tiner, acea privire, — acel obraz, — acel nume, Lanca Mela ... de unde le știe el? — Știi mamă, visul meu, — cu Memphis, știi, ți-am povestit dimineața despre acel frumos dar îngrozitor vis, care me arată în Egipt, ca fiica Faraonului.“

„Da — da, — îmi aduc aminte, dar ce-i cu visul acela?“

„Nu știi că eu me numiam acolo — Lanca Mela?“

„Întru adevăr — zise mamă-sa, — e ceva curios.

„Dar nu numai atât, — acel tiner, eră acelaș Barino, — din visul meu, — și el me recunoscū. Nu l-ai audīt? — el a zis: „acest obraz ... astă femeie, — ah! sunt nebun! ... e Lanca Mela.“

„E ceva misterios în lucru, nu-i vorbă, — dar liniștește-te, — vom șei totul la timpul său. — Acum vino, — prânzul ne așteaptă. Și se ridică, luând pe fiică-sa de mână, — ducându-o cu sine prin frumoasele odăi, către prânzitor.

Laura o urmă mecanicește, palidă și pătursă ne neaplicabila întâmplare.

***

În acest restimp lui Armand îi mergea și mai rău. Ferbințele îi cuprinseseră întreg corpul, — și el se chinuia ca un bolnav pe patul său, necutezând a se gândi la cele întâmplare.

De-odată inșe, el se ridică cu o energie de admirat.

— Dar eu nu sunt doar copil — strigă el, — nu am eu credință doar în stafii. — Aici e scrisoarea, o ved — și lovi cu pumnul în masă — o ved, — o cetesc, — nălucire nu-i, — iar eu nu sunt nebun, — nici nu halucinez. — Iar colo, — sub fereastră încă nu am fost beat. — Ea seamănă, — la tot cazul seamănă, e întreagă — Lanca Mela, frumoasa Egipteană din visul meu.

Și de ce să nu fie dânsa?

Eu nu trăesc? — ea nu poate trăi? — Eu nu i-am părut cunoscut, eu nu am recunoscut-o? Acea musică nu eră aceeaș ca și cântecul Mele-i din harfă? Ei? — lucru simplu.

Doue spirite ce s'au iubit, se reintelnesc peste câteva mii de ani și se recunosc.

Până și fețele noastre își au de nou aceleași trăsături, numai cât acum dânsa e blondă și eu sunt brunet. — Dar cine e dânsa? — Asta va fi ce voi căută și află mâne. — În interesul științei, — trebuie să-i vorbesc, să-i cer desluciri!“

Și energia forțată avū efectul că — deveni naturală, — în el reînviă filosoful, și începū a privi altcum lucrurile.

„Voi merge — continuă el, — voi merge de va trebui, până în Caucaz, voi ascultă chemarea celui magistru al meu, — îi voi sorbi învățătura, voi spori-o, — atunci apoi voi răsturnă lumile, — tronurile pe cari păpușile se joacă azi, — și având omenimea la picioarele mele, o lume nouă voi creă, — care va fi mai sfântă, — mai bună.“

(Va urmă.)

S A L O N.

O r f a n a.

Strofe ocazionale, la jubileul de 50 ani al Reuniunii femeilor române din Braşov.

*Pe plaiul mândru, verde, de munţi încungîurat,
Ce sgomot lung, sinistru de-odată se aude?
De ce năprasnic cerul senin s'a 'ntunecat
Ca 'n preajma vijeliei cu fulgerele-î crude?*

*E luptă!... Doue neamuri cu sufletul aprins
Încrucişat-au spada cu gând de răsbunare
Şi ori ce simţ de milă din peptul lor s'a stins;
Se 'ncruntă ferul aprig, lovind fără cruţare.*

*Şi sângele ţisneşte, stropind pe luptători,
Se vestejeşte glia sub trupurile moarte;
Din satele aprinse, cuprinse de fiori
Fug mame tremurânde, copii gonîţi de soarte.*

*Şi iată o copilă cu pîrul despletit
Albind de spaîmă-aleargă şi tremură şi plînge,
Şi când în urmă-î caută cu ochiul rătăcit,
Ea geme de durere şi mâinile îşi frînge.*

*Ah, unde-î sînt părinţii şi unde-s a ei fraţi? ...
Privelişte cumplită, ce sufletu 'ngrozeşte! —
Pe ţerna înroşită în sânge zac scăldaţi,
Iar vatra părintească în flacări se topeşte.*

*Şi biata părăsită s'aruncă la pămînt
Şi pletele îşi smulge, pîtrunsă de durere.
Ah, cine 'n astă lume, afar' de Domnul sfînt,
Putea-va 'n nenoroc-î să verse mîngăere?*

*Şi ochii plini de lacrimi la ceruri îndreptînd,
Ea mâinile 'mpreună spre caldă rugăminte
Şi jalea sa întregă, din inimă oftînd,
Îşi spune cu durere cerescului Părinte:*

*„O Tu, ce lumea 'ntregă cu dreapta-Ţi cărmueşti
„Şi 'n ceruri ai locaşu-Ţi, încungîurat de ingeri,
„Ah, pleacă-a Ta urechiă ş-auzi a mele plîngerî;
„În jalea mea adîncă să nu me părăseşti!*

*„Perdut-am pe-al meu tată şi mama mult iubită
„Şi singură pe lume acuma am rămas,
„Ah, ia-me Tu sub scutu-Ţi în crudul acest ceas
„Şi tată fii-mi şi mamă în jalea mea cumplită!*

*„Tu, ce îmbraci copacii şi flori împodobesci
„Şi nici chiar micul verme nu vreaî să-l dai uitării,
„Grijeşte şi de mine, Părinte-al îndurării,
„Şi hrană dă-mi şi casă, căci tata lumii eşti!”*

*Şi ruga cea ferbinte la ceruri grabnic sboară
Şi iată, o minune! că cerul s'a deschis
Şi pe o lină rază, de Tatăl sfînt trimis
La biata copilă un inger se cohoară.*

*Şi blînd la ea priveşte frumosul sol divin
Şi mâna întîndu-î, cu dulce glas îi zice:
„Ah, şterge-a tale lacrimi, copilă neferice,
„Căci Domnul alină-va înfricoşatu-ţi chin!*

*„El inimi simţitoare în lume a lăsat,
„Ce cald vor fi mişcate de-a ta nenorocire;
„Pentru orfanî ca tine puternic ele bat
„Şi jalea-î alină-vor cu dulcea lor iubire!”*

*Grăi şi 'n înălţime sbură cerescul sol ...
Când iată, se iviră fînţe pămîntene
Cu inimile calde, cu dulci pririri sub gene
Ş-orfana ridicară de pe pămîntul gol.*

*Şi şterg ale ei lacrimi cu-o caldă sărutare
Şi-î daă vestiment şi hrană si dulce adăpost,
Şi toarnă pe-a ei rană balsam de alinare
Şi chinul greă dispăre, de par' că n'a mai fost.*

*

*Cinci-zeci de ani trecură din vremile acele,
De când războiul crâncen lăsase miî orfanî,
Când ţara moastră mîndră eră 'mbrăcată 'n jale,
Când fără nici un sprijin gemeau copii sîrmanî.*

*Atunci femei române, cu inime de ingeri
Sub steagul carităţii cu drag se înşoşiră
Şi pânea ş-a lor haîne cu-orfanî împărţiră,
Durerea alinînd-o, curmînd duloase plîngerî.*

*Mult bine făptuiră ceşti ingeri pămîntesci
Şi multe lacrimi crunte din feţe dragi secară;
Ca semn de mulţămire, spre sferile cereşci
Din inime plîpânde rugî calde se 'nălţară.*

*Şi mai târziu, când cerul din noă se 'nşenină,
Când îşi luă domnia din noă divina pace,
În inime române iubirea nu 'ncetă,
Minuni de bunătate urmînd mereu a face.*

*Şi an de an copile uitate de noroc,
La âst isvor de milă aflat-au mîngăere
Şi pâne pentru hrană şi pâne, ce nu pierde,
Cî 'n suflet vii aprinde dumnezeescul foc.*

*Dar vremea trece, sboară, urmînd eternu-î drum
Şi toate, ce viază, neîncetat preface.
Din tinerii de-odată căfi mai trăiesc acum
Şi căfi se află 'n ceruri, gustînd eternă pace?*

*Şi azi, când ne-adunărăm cu sufletul pios
Ş-aducem mulţămire Româncelor mîloase,
Ah, câte se mai află pe astă lume, jos,
Şi câte sînt jelite cu lacrimi dureroase? ...*

*Veniţi, l-a lor morminte genunchii să plecăm,
Udînd ţerina sfîntă cu-o lacrimă ferbinte,
Şi 'n loc de mulţămire, rugî calde să 'nălţăm
Pentru a lor odihnă cerescului Părinte!*

*Iar' voi, ce moştenirea asupra-v'afî primiî,
Urmaţi cu stăruinţă pe-a miloi sfîntă cale,
Durerea alinînd-o, gonînd a lumii jale,
Şi Domnu-al vostru bine plăti-va însulit!*

Braşov, Ianuarie 1901.

ANDREIU BĂRSEANU.

Vincențiu Babeș.

La 1/14 ianuarie an. c., dl Vincențiu Babeș a sărbătorit a 80-ea aniversare a nașterii sale. Serbarea a fost ținută în cercul familiei, fără ovațiuni din partea naționalilor, căci aceștia nu știuseră de ziua importantă. Numai câțiva intimi își trimiseră felicitările. Și 'n urmă, numai zărele îi aduseră tributul cunoștinței și al stimei.

Vincențiu Babeș, una din figurele cele mai mari ale vieții noastre publice, ajuns din darul Providenței dumnezeiești la o etate atât de înaltă, cu plină mulțumire a putut să serbeze a 80-ea aniversare a sa, căci ș-a făcut datoria față de națiunea patriei sa.

Din lungă sa viață de 80 de ani, a petrecut aproape șesezeci în serviciul public, muncind neîntermitent, cu un zel în adevăr neobosit, pentru înaintarea noastră pe terenul național și cultural.

De când ș-a terminat școlile și până 'n timpul următor, îl vedem pretotindeni și totdeauna făcând parte din aceia cari au stat în fruntea stăruințelor noastre de emancipare politică și culturală.

Încă în etate tineră a intrat în arena politică, căruia i-a dedicat o parte din viața sa predilectă, care i-a produs multe succese, dar și amărăciuni. Aceasta activitate începe încă din 1848/49, se continuă sub absolutism și este atât mult la iveală în așa numită eră constituțională, cât și pentru ținuta sa politică, a fost lipsit nu numai de postul de jude la tabla regească din Pesta, — după un serviciu de 22 ani — și de dreptul de a lua pensie.

În timpul acesta, a scris broșuri în interesul cauzei naționale, a luat parte în deputații tripartite la tron, a dezvoltat o mare activitate publicistică, s'a ales deputat în dieta din Pesta, unde cu ajutorul și al arborat stindardul cauzei naționale; a fost ales în fruntea unui organ de publicitate, „Albina“, înaintat la Viena, apoi la Budapesta, prin care a susținut și cu condeșii principiile pentru cari a luptat. După războiul din frunțașii partidului național, a fost raportorul memorabilei conferințe naționale din 1881, care a fixat programul național. Aici, prin importanța și înfruntarea ce a ținut, a atins apogeul carierei sale literare.

Nu mai puțină activitate a dedicat cauzei bisepiscopice și școlare. Fiul al bisericii gr. or. române, a fost unul din cei mai aprigi luptători pentru despărțirea de ierarhia sârbească. Deputat la toate sesiunile și congresele, a fost membru frunțaș al comisiunii pentru despărțirea de sârbi, căci nimenea din dânsul nu cunoșcea atât de bine aceasta cauză și încercările și grea.

Pe terenul literar, ramul său este istoria. Păcat că ocupațiile sale politice nu i-au lăsat timp ca să fi putut scrie tot ce a studiat și aflat. Academia română îl are între membrii săi îndată de la înființarea sa, unde face parte din secțiunea istorică. El este unul din membrii cei mai sânguinoși, aproape toată ziua stă 'n Academie, citind și studiind neconștient la documente istorice.

La vârsta sa înaintată, Vincențiu Babeș a îmbătrânit numai încât priveșce anii. Fizioul său este robust, activ și sprinten; iar spiritul său a rămas viu, ager și tiner.

Portretul pe care din incidentul acesta îl publicăm pe pagina primă a foii noastre, este făcut

după o posă de-acuma-s 10—15 ani, dar dânsul de atunci nu s'a schimbat aproape de loc.

În viața familiară este un fericit părinte, care își află mângăierea și bucuria în fiii săi, dintre cari Victor, o celebritate a științei medicale, este totodată și coleg al său la Academia Română. Mai mare fericire pentru un părinte nici că se poate întâmpla.

Așă respălăteșce Dumnezeu pe cei buni!

De ce nu se mărită fetele.

Secolul XIX tocmai în agonia sa, a adus o mulțime de inovații: crize agricole, crize de nervi, crize ministeriale, crize de căsătorii, etc., pe cari le lăsa moștenire secolului următor. Ori ce criză și provocată de lipsă, deci și criza în căsătorie este provocată de lipsa candidaților de însurătoare. Chestiunea aceasta de câțiva timp s'a discutat prin ziare și s'au făcut adevărate vârsări de cerneală.

Scriitorii serioși găsesc lipsa candidaților în modul greșit cum se face educația fetelor și băieților în general. Ei au foarte multă dreptate. Mamele, care au primul rol în educație, uită mai în totdeauna sfânta datorie, ce li e impusă în mod natural. Ele își îndeamnă fiii către funcționarism, de teamă să nu se compromită în afaceri și să rămână săraci pe drumuri. Cunoaștem cât de grea este viața funcționarului și la câte oscilări este expusă.

Acest funcționar, presupunem un om corect, băiat bun, voeșce să se însoare. Dar constată din experiența altora, că fetele noastre sunt lipsite de adevărată educație, sunt prea luxoase, se ocupă numai de modă. Tinerul de se va căsători, e sigur că va audi: „Dragă, dacă me iubești, cumpără-mi cutare lucru“, când lea e scontată pe două luni înainte. Nefăcându-i plăcerea, va urmă găleavă, ceartă, și căsătoria va deveni un adevărat iad casnic. Ar trebui ca fetele să înțeleagă că în căsătorie ambii soți au datorii reciproce, atât materiale cât și morale. În viața casnică pe lângă petreceri, dulci plăceri, sunt și griji, greutatea, pentru învingerea cărora trebuie o muncă comună din partea lor. Ele înse nu voese a înțelege, probă avem, că după căsătorirea uneia, imediat auzim întrebând, dacă bărbatul o poartă la modă, dacă are teatru, berărie la dispoziție; fetele înțeleg iubirea în satisfacerea poftelor materiale. Tinerul, dându-și seama de secolul materialist în care trăim, în fața acestor fete va renunța la căsătorie. Deci o parte din fete rămân necăsătorite, căci ursitul lor a ales celibatariatul și fata așteaptă până ce îmbătrâneșce.

Dacă fetele ar avea altă educație, mulți băieți buni n'ar mai renunța la căsătorie și ar întocmi adevărate cuiburi de fericire. A cui e vina înse, că se dă fetelor educație greșită? Mamele singure sunt responsabile.

Dar nu numai fetele sunt vinovate, ci și băieții, căci și ei au educație greșită. A ajuns funcționar cu 100 lei lunar, îl vezi numai decât cu ghetă de lac, mânuși, frac, etc.; își petrece viața în destrăbălări, orgii și abia găseșce din zece unul bun, sănătos. Acest tiner se prezintă ca candidat de însurătoare, punând zestrea în primul rang, iar educația și frumusețea în planul al doilea. El, care n'are agonisit de o parte o sută de lei, îți cere, ție părinte, zece de mii de lei. Serioasa fată, cu dor sincer de economie,

sigur că-l va respinge, vedând atâta lux făcut cu 100 lei lunar. Ea vede imediat că are a face nu cu un om serios, ci cu un firfison, deprins cu luxul și cu destrăbălările. Acești tineri respinși de fete vor rămănea și ei necăsătorii. Deci alte fete rămănea nemăritate, prin faptul mării celibatarilor cu noue contingente.

Fetele ursite acestor tineri sigur că vor îmbetrâni necăsătorite, căci s'a observat că natura păstrează o proporție dreaptă între numărul băeților și al fetelor.

Nașce acum întrebarea: dacă mamele ar da ficelilor o educație de adevărate mame și de bune soții, n'ar crea ele admirabile cuiburi de fericiri? Credem că da. Apoi, dacă mamele ar îndemna pe fii, nu către funcționarism, ci către meserii, comerț, unde ar câștiga până la 500 lei lunar și n'ar depinde de nimeni, n'ar crea ele alte cuiburi de fericire? Sigur că da.

În resumat dar, lipsa de educație dată băeților și fetelor e singura cauză serioasă că fetele rămănea necăsătorite. Lipsa de dotă dispare, când omul e harnic, căci va munci și-și va agonisi cele necesare vieții.

Din cursă părinții nu vor scăpa, până când mamele nu vor crește fetele așa fel, ca să fie adevărate mame și bune soții; iar băeții adevărați bărbați în familie și în societate.

Atunci tinerii și tinerele nu se vor mai respinge unii pe alții de la căsătorie și criza va dispărea.

TEATRU.

Legat pentru fondul de teatru român. Petru cav. de Ioanette, fost protopretor în Câmpeni, mort în vara trecută, lăsând în administrarea consistoriului din Blaș o fundațiune de stipendii în suma de 22,000 coroane, a lăsat și Societății pentru fond de teatru român un legat de 200 coroane. Pertractarea lășământului s'a ținut în 5 l. e. la notarul public din Câmpeni, cu care ocaziune Societatea pentru fond de teatru român a fost represintată prin dl dr. Laurențiu Pop advocat în Abrud, care în numele Societății a primit legatul. Esprimându-ne mulțumirile pentru serviciile făcute de dl advocat dr. Laurențiu Pop Societății, observăm că reposatul testator a fost membru pe viață al Societății, cu taxa de 50 florini. Astfel cu suma lăsată acuma, a devenit fondator. În veci amintirea lui!

Reprezentăție teatrală în Vâlcani. Coriștii din Vâlcani au dat la 6/19 ianuarie, sub conducerea dirigentului din Chiseteu, Dimitrie Gerda, o reprezentăție teatrală. S'a jucat „Sărăcie lucie“ comedie populară într'un act de Iosif Vulcan. Reprezentăția, precum cetim în „Tribuna Poporului“, a reușit escelent. Toți diletanții au delectat publicul prin înfășurarea lor. Damian Aleoșan în rolul lui Iota, Tanasie Marcu în al lui Viliga și Pașcu Ighișan în rolul țigancei vrăjitoare au fost mult aplaudați. Înainte de reprezentăția teatrală coriștii au cântat câteva cvar-tete, iar unul a predat monologul „Vlăduțul mamii“. După teatru a început dansul.

Reprezentăție teatrală în Ticușul-săsesc. Tinerimea română din Ticușul-săsesc a dat sub conducerea preotului Ilariu Cojocariu și a învățătorului

Ioan Haizea, la 27 ianuarie n., o reprezentăție teatrală, jucând comedia populară într'un act „Sărăcie lucie“ de Iosif Vulcan. Au escelat dșoara Silvia Cojocariu cu vocea-i melodioasă; Ioan Homorozean în rolul lui Viliga, Ioan Roșca în al lui Iota și George Pașcu în al lui Iernilă. S'a mai predat dialogul „Nerodul și neguțătorul“. Apoi a fost dans.

Serbare școlară în Caransebeș. Societatea de lectură Ioan Popasu a tinerimii studioase de la institutul teologic-pedagogic diecesan din Caransebeș a ținut la 13 februarie n. ședință publică în sala mare a otelului „Pomul verde“. Programa: 1. Heruvicul, cor mixt în 6 voci, de A. Sequens. 2. Factorii principali ai educațiunei, disertație de Petru Buzera. 3. Nebunul, poesie de Coșbuc, declamată de Fortunat Muresan. 4. Arme, cor mixt în 5 voci, de G. Musicescu. 5. Otrava, anecdotă de Speranță, declamată de Simeon Popovici. 6. Tergul din Pompei, cor mixt cu acompaniament de pian, din opera „Jone“ de E. Petrella. Dans.

Serată musicală-teatrală în Pianul-de-sus. Inteligența română din Pianul-de-sus a aranjat la 7/20 ianuarie o serată musicală-teatrală. S'a cântat și s'a declamat, apoi s'a jucat „Beizadea Epaminonda“ piesă comică de Iacob Negruzzi, în care au escelat dșoarele Ioana și Valeria I. Vulcu. Apoi a urmat dans.

Serată literară în Bucium-Șeasca. Reuniunea femeilor române din Bucium-Șeasca a aranjat la 14 februarie n. serată literară-declamatorică în localul școlăii. Dl dr. Vasile Fodor, advocat în Abrud, a ținut conferență despre folosul înșoțirilor.

Produțiune teatrală în Checia-română. Corul român din Checia-română a aranjat la Bobotează o reprezentăție teatrală, sub conducerea învățătorului Ioan Rațiu. S'a jucat monologul „Șoldan viteazul“ de V. Alexandri și „De necas“ comedie populară de T. Speranță. Apoi dans.

Serată musicală-teatrală în Agnita. Tinerimea adultă din Agnita a aranjat la 12 februarie n., sub conducerea învățătorului Ioan Paicu, serată literară-teatrală împreună cu cântări. S'a jucat „Cinzel“ de V. Alexandri, „Vlăduțul mamii“, — apoi „Cine ce face lui își face“.

MUSICĂ

Concert în Recița-montană. Reuniunea română de cântări și musică din Recița-montană va aranjă la 23 februarie n. concert în sala otelului Klemens. Programa: I. 1. „Junimea parisiană“, cor mixt, de * * 5. „Cine, cine...“, cor mixt, de Musicescu. 3. „Resunet de la Crișana“, cor mixt cu soli, de Vidu. II. 4. „Trecuți valea“ și „Varia“, cor mixt, de Mureșan-Vidu. 5. „Din ședetoare“, cor mixt cu soli, de Vidu. 6. „Resunetul Ardealului“, cor mixt cu soli, de Vidu. III. 7. „Ștefan și Dunărea“, baladă de V. Alexandri, cor mixt cu soli și acompaniament de orchestra. După concert, dans. În pasă Călușerul.

Un nou cor vocal. Corul din Ciclova-română cântând la Bobotează în biserica din Sasca-română și dând atunci și un concert, a deșteptat și în locuitorii de acolo dorința de a înființa și ei un asemenea cor. Astfel au ales de conducător pe dl Mihai Milotin-Haralambie și corul s'a înființat. Noul cor a început să studieze și la Pașci vrea să cânte

intâia-ora în biserică și seara să dea un concert și reprezentație teatrală.

Serată musicală în Făgăraș. Reuniunea femeilor române gr. or. din Făgăraș și gîur a aranjat la 15 februarie n. serată musicală în sala otelului Lauritsch.

C E E N O U.

Hymen. *Dl Vasile Iancovici*, comerciant în Lugoj, se va cunună cu dsoara Maria Stan, la 4/17 februarie în Prisaca. — *Dl Ioan Răchiteanu* și dsoara Paraschiva D. Comșa ș-au serbat cununia la 10 februarie n. în Seliște. — *Dl Iustin Bora*, absolvent de teologie și dsoara Lucreția Pop Bociat se vor cunună la 4/17 februarie în Grădiște. — *Dl Teofil Varna*, absolvent de teologie și dsoara Iuliana Cherebețiu își vor serbă cununia la 21 februarie n. în biserica gr. cat. din Someș-Odorhei. — *Dl Ioan Popeneciu*, absolvent de teologie și dsoara Amalia Lațiu se vor cunună la 4/17 februarie în Crăciunel-de-jos.

Jubileul Reuniunii femeilor române din Brașov, ținut marți la 12 februarie n., după programa pe care o publicarăm, a reușit escelent, luând parte lume multă, în mijlocul unui entusiasm general. Atât vorbirile ținute, cât și chorurile conduse au fost la nivel înalt. A făcut adâncă impresie declamația poeziei pe care o publicăm, din bunăvoința autorului, ca prim salon. Seara un bal strălucit a încheiat festivitățile.

Jubileul dansului social „Romana.” De odată cu serbarea jubileului de 50 de ani al Reuniunii femeilor române din Brașov s'a serbat acolo, în balul care s'a dat în acea seară, și jubileul de 50 de ani al dansului nostru social „Romana”. Din incidentul acesta, „Gazeta Transilvaniei” împrăștează istoricul compunerii aceluși dans. „Romana” s'a compus în iarna anului 1849/50 în casa lui Iacob Mu-

reșianu, fiind el însuș inițiatorul și aranjătorul lui, care cunoșcea dansurile române populare, precum și musica lor. La compunerea dansului a conlucrat Stefan Emilian, arhitect și bun musician, care se află pe atunci la Brașov. Densul a aranjat musica după toate regulile musicale și a acomodat-o melodiilor și figurelor stabilite de Iacob Mureșianu, cele din urmă cu concursul unui dibaci maestru de dans, cu numele Kammauf. Tot Iacob Mureșianu a dat și numele jocului, al cărui botez, pe numele „Romana” s'a făcut la începutul lui ianuarie 1850 în casele comerciantului George Ioan. „Romana” a fost dansată mai întâiu în public la balul Reuniunii femeilor române din Brașov în 31 ianuarie 1851.

Căsătoria reginei Vilhelmina a Olandiei cu principele Henric de Meeklenburg-Schwerin s'a serbat în săptămâna trecută la Haaga cu mare pompă. Festivitățile nupțiale au ținut mai multe zile, iar actul cununii s'a serbat în 7 l. c. n. Căsătoria civilă a fost îndeplinită în palatul regal. Apoi cortegiul plecă spre biserică în opt trăsură cu câte șese cai. Părechea regală ședea într'un caroussel aurit oferit de populațiunea din Amsterdam. Pe strade l me imensă. Cununia religioasă a fost severșită de predicatorul Curții. Apoi s'a dat un dejun la palatul regal. La orele 4 după miazăzi noua părechie plecă la castelul „Hot Loo”.

Milan, fostul rege al Serbiei, a murit la Viena în 11 febr., în etate de 47 ani. Moartea-i a venit pe neașteptate, suferind de influență, care apoi a trecut în aprindere de plămâni, ceea ce i-a curmat viața.

Au murit: *Grigorie Maior*, fost redactor răspundător al „Gazetei Transilvaniei”, la 12 febr. n., în Viena, unde s'a dus pentru căutarea sănătății sale; — *Ved. Iuliana Brediceanu*, mama dlui Coriolan Brediceanu, la Lugoj, în 8 februarie, în etate de 78 ani; — *Iulia Bocșan*, soția emeritului protopresbiter Moisie Bocșan, la Arad, în 8 februarie, în etate de 70 ani.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

„BIHOREANA” institut de credit și economii societate pe acții în Oradea-mare.

C o n v o c a r e.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Bihoreana” societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se invită

la a doua adunare generală ordinară,

care se va ținea în Oradea-mare la 28 februarie 1901 st. n. la 10 ore înainte de miazăzi în localul institutului. Obiectele puse la ordinea zilei sînt următoarele:

1. Alegerea a trei membri pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul anual al direcțiunei.
3. Raportul comitetului de revisiune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului curat.
5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1901.
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunei, este a se întrebuiță suma amintită în §-ul 61 punctul f.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

§ 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovedile de plenipotență.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune, se vor lua în considerare numai încât reversalul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 24. din statute, avem onoare a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 30 ianuarie 1901, pentru depunerea, respective primirea acțiunilor și edarea documentelor despre depunere, s'a designat în acest an, respective au fost rugate institutele Albina, Victoria, Silvania, Economul, Oraviciăna și Patria.

Oradea-mare, 30 ianuarie 1901.

Direcțiunea institutului.

Debit		Contul bilanțului				Credit					
		cor.	fil.	cor.	fil.			cor.	fil.		
21	Cassa în numărar . . .			15962	05	1	Capital social . . .			600000	—
2	Capital neversat . . .			31495	—	4	Fondul de rezervă . . .	6268	62	6519	36
9	Cambii de bancă . . .	745608	57				4% interese . . .	250	74		
	Descriere . . .	3275	30	742333	27	7	Depuneri spre fructificare			531243	10
11	Cambii cu acoperire hipot.			223057	—	29	Depozite de cassă . . .			1946	10
13	Credite hipotecare . . .			154585	—	38	Dividende neridicate . . .			1018	4
46	Credite de cont-curent . . .			20708	77	43	Cambii reescomptate . . .			82915	—
17	Credite pe efecte . . .			5853	—	36	Saldul intereselor tran-				
19	Credite personale . . .			4915	—		sitoare . . .			12887	01
34	Capitale elocare la alte inst.			68289	34		Profit net . . .			38303	16
45	Efecte proprii . . .			440	—						
47	Imobile . . .			1298	35						
25	Mobilier . . .	4199	66								
	10% descriere . . .	419	96	3779	70						
30											
33	Diverse conturi debitoare			2115	29						
				1274831	77					1274831	77

Debit		Contul profitului și al perderilor				Credit					
		cor.	fil.	cor.	fil.			cor.	fil.		
4	4% interese la fondul de rezervă . . .			250	74	10	Interese de la cambii de bancă . . .			56932	37
44	Interese de reescompt. . .			1136	64	12	" " " " cu acoperire hipotecară . . .			15396	13
8	Interese după depuneri . . .			23276	41	14	Interese de la cred. hipot. . .			11825	89
31	10% dare după interese de depuneri . . .			2327	65	18	" " " " pe efecte . . .			502	96
32	Contribuție . . .			6811	73	20	" " " " personale . . .			376	99
27	Salare . . .			12361	98	16	" " " " cont curent . . .			1285	94
26	Spese curinte (tipărituri, porto, luminat, încăldid etc.) . . .			3744	75	35	" după cap. eloc. la alte inst. (70% scut de dare) . . .			2551	04
28	Chirie . . .			1360	16	23	Provisiune . . .			2081	30
41	Marce de prezență . . .			2476	—	3	Interese de întârziare a acționarilor . . .			2291	86
48	Descrieri . . .			1195	26						
	Profit net . . .			38303	16						
				93244	48					93244	48

Oradea-mare, 31 decembrie 1900.

Dr. Coriolan Pap m. p.
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.
comptabil.

Direcțiunea:

Iosif Roman m. p.

Iosif Vulcan m. p.
președinte.

Nicolau Zigre m. p.
v. președinte

Moise Nyes m. p.

Iosif Moldovan m. p. Andrei Horvath m. p. Petru Pântya m. p. Dr. Nicolae Popovici m. p. Antoniu Palladi m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul present și l-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 30 ianuarie, 1901.

Comitetul de revisiune:

Samuil Ciceronescu m. p.

Toma Pacala m. p. președinte

Sava Raicu m. p.

Dr. Florian Duma m. p.

Petru Popescu m. p.